

Ο ΠΑΤΟΥΧΑΣ

(Μυθιστόρημα Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ)

Ἐπειδὴ δ' ἐκτὸς τοῦ μεγάλου πόθου νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του ἐλευθέραν, εἶχε καὶ τὸν πόθον νὰ ἴδῃ τὸ χωριό του χωρὶς Τούρκους, ἐφαντάζετο ὅτι ἕκαστον κτύπημα τῆς δικέλλης του ἦτο κτύπημα ἐπὶ τῶν νώτων τῶν ἀπερχομένων.

Ἦνεκ τῶν ἰδεῶν του τούτων, ἔτρεφεν ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν πρὸς τὸν Σαῖ-τονικολῆν, ὅστις διὰ τῆς μεγάλης του φιλοπονίας εἶχε δεκαπλασιάσει τὴν περιουσίαν του καὶ, ὅταν ἐπανῆλθεν ἐκ Σμύρνης, τὸν εὗρε μεταξὺ τῶν πρώτων νοικοκύριδων τοῦ χωριοῦ. Τὸν ἐχαίρετ' ὡς φιλικὴν φαιδρότητα, ἀπηύθυνε δὲ φιλοφρονήματά τινα καὶ πρὸς τὸν Μανώλην, ὅστις εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀνέτρεψεν ἕνα ναργιλέν, περιπλακέντων τῶν ποδῶν του εἰς τὸ μακροῦτσι. Δὲν ἐνόει ἄλλως καὶ καλὰ καλὰ τί τοῦ ἔλεγεν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις μετεχειρίζετο λέξεις μὴ συνειθιζομένους εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ Σμυρνιὸς ἔσκυψε ν' ἀνεγείρῃ τὸν ναργιλέν, μειδιῶν καὶ ἐπαναλαμβάνων ὅτι δὲν ἦτο τίποτε· μετὰ δυσκολίας δ' ἐκράτησεν τὸν γέλωτα καὶ οἱ ἄλλοι. Ἀλλὰ τὸν Μανώλην ἐπροστάτευεν ἡ παρουσία τοῦ πατρὸς του, ὅστις δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀνεχομένων περιπαίγματα.

Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ καφενεῖον ἄλλως ἐκράτει εἰς συγκίνησιν μία μεγάλη εἰδήσις. Ἐπιστολὴ ἐξ Ἡρακλείου πρὸς τὸν Σμυρνιὸν εἶχεν ἀναγγεῖλει ὅτι ἀνεκηρύχθη νέος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ὁ πρίγκηψ τῆς Δανιμαρκίας Γεώργιος. Εἰς τὸ ἀπόκεντρον ἐκεῖνο χωρίον τῆς Κρήτης πολὺ ὀλίγα πράγματα ἐγνώριζον καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἐνόησαν ἀπὸ τὰ γενόμενα εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1861. Εἶχαν μάθει ὅτι οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν καὶ ἀπέπεμψαν τὸν βασιλέα Ὁθωνα, ἀλλὰ τοιαύτη ἐπανάστασις ἦτο δι' αὐτοὺς ἀκατανόητος. Ἐφαντάσθησαν λοιπὸν ὅτι ἡ ἐξῴσις τοῦ Ὁθωνος ἦτο ἀρχὴ καταλύσεως τοῦ βασιλείου, προελθοῦσα ἀπὸ τὰς διχονοίας καὶ τὴν φιλαρχίαν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων καὶ τὴν λύπην αὐτῶν συνώδευσεν σφοδρὰ ἀγανάκτησις. Πῶς ! ὁ Ἑλληνισμὸς ὅλος ὑπέφερε τόσα διὰ νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ βασίλειον καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ πᾶνω θὰ τὸ κατέστρεψαν, διὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀντιζηλίας των ; Εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀπλοϊκῶν χωρικῶν βασιλείον καὶ βασιλεὺς ἐταυτίζοντο εἰς ἓν ἀδιαίρετον καὶ ἱερὸν. Βραδύτερον ἄλλαι πληροφορίες τοὺς ἐπαρηγόρησαν. Ὁ Ὁθων ἀπεπέμφθη διότι δὲν ἦτο ὀρθόδοξος καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον θὰ τὸν διεδέχετο ἄλλος βασιλεὺς, ἀπὸ μεγάλου βασιλικὸν οἶκου τῆς Εὐρώπης, τὸν ὅποιον αἱ Δυνάμεις θὰ ὑπεστήριζον νάνακτῃ τὴν Πόλιν καὶ νάναστυλῶσιν τὸν σταυρὸν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Αἱ ἐλπίδες δὲ αὗται ἐφαίνοντο τοσοῦτο μᾶλλον πιθαναί, καθ' ὅσον τὰς ἐπεβεβαίωσεν καὶ ὁ Τακτικός, ἐξηγητὴς τῶν ἀγαθαγγελικῶν προφητειῶν. Καὶ οἱ δικοὶ του ὑπολογισμοὶ παρουσίαζον πλησιάζοντα τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὅποιον οἱ Τούρκοι θὰ ἠναγκάζοντο νὰ φύγουν στὴν Κόκκινην Μηλιά. Εἰς τὰ βιβλία του εὕρισκεν ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κρήτης θὰ συνέ-

εβαινε κατὰ τὸ ἔτος 1867· καὶ ἐπειδὴ, κατὰ τινὰ ἄλλην πρόρρησιν, ἡ Κρήτη θ' ἀπελευθεροῦτο μόνον μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἀνάκτησιν «παρμὸς τοῦ Πόλης, λευτερωμὸς τοῦ Κρήτης», ἄρα ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων εἰς τὴν Κόκκινην Μη-
λιὰ θὰ συνέβηκεν ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν.

Ἡ εἰδήσις λοιπὸν τῆς ἐκλογῆς νέου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ἦτο διττῶς χαρ-
μόσυνος· καὶ διότι κατέπαυε τὰς ἀνησυχίας τὰς ὁποίας εἶχε γεννήσει ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Ὁθωνος καὶ διότι ἦτο προμήνυμα τῆς ἐκπληρώσεως τῶν
μεγάλων ἐθνικῶν πόθων. Ἀλλὰ περὶ τῶν πραγμάτων τούτων δὲν ὁμιλοῦν βέ-
βαια εἰς τὰ καφενεῖα, οὔτε τ' ἀνεκοίνουσι πρὸς τὸν τυχόντα, ὅσοι ἐγνώριζον
τὰς παρεχόμενας ὑπὸ τῶν προφητειῶν μεγάλας ἐλπίδας. Μόνον περὶ τῆς νέας
εἰδήσεως ὁμίλησαν ταπεινοφῶνως, διότι ὅλοι οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν καφετα-
ρίαν ἦσαν χριστιανοὶ καὶ εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐμπιστοσύνην. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ
τρόπον τὴν ἀνακοίνωσε καὶ πρὸς τὸν Σαῖτονικολῆν ὁ δημογέρων Παπαδοσήφης,
πλησίον τοῦ ὁποίου εἶχε καθήσει.

— Δοξάζω σε, Θέ μου, εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς καὶ ἐκοκλίνησεν ἐκ συγχι-
νήσεως.

— Καλὰ χαμπέρια, αἰ, μπάρμπα Νικολῆ; τοῦ εἶπε καὶ ὁ Σμυρνιὸς πλη-
σιάσας.

— Ναί, μόνο νὰ τὰ βγάλῃ ὁ Θεὸς ἀληθινά.

— Θὰ τὰ βγάλῃ καὶ θὰ τὰ τὸ δῆς.

— Μὰ δὲ μοῦ λές, σύντεκεν Σήφη, ἠρώτησεν ἔπειτα ὁ Σαῖτονικολῆς τὸν
παρκακθήμενον δημογέροντα, εἶντα βασίλειο εἶν' αὐτὴ ἡ . . . πῶς τὴν εἶπες;

— Ἡ Δανιμαρκία;

— Ναίσκε, ἡ Δανιμαρκία.

— Κ' ἐγὼ πρώτη φορά τὰκούω.

Δὲν ἐγνώριζε δὲ καὶ κανεὶς ἄλλος τί καὶ ποῦ ἦτο ἡ πατρίς τοῦ νέου βασιλέως.
Καὶ αὐτὸς ὁ Σμυρνιός, ὁ μόνος ἐκ τῶν χωρικῶν ὅστις εἶχε ξενιτευθῇ, εὐρέθη εἰς
ἀπορίαν. Εἶχεν ὅμως πεποίησιν ὅτι θὰ ἦτο μεγάλο βασίλειο καὶ ὅτι ὁ νέος βα-
σιλεὺς θὰ ἦτο συγγενὴς τοῦ ἐφτακράτορα τῆς Ρουσσίας.

Ἄλλ' ἡ ὁμιλία ἔπαυσε διὰ μιᾶς, ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει εἰς τὴν θύραν τῆς καφε-
ταρίας ἑνὸς γέροντος ὑψηλωσώμου καὶ εὐτραφούς, μὲ γένια ἀνώμαλα καὶ φρύδια
προέχοντα, τὰ ὅποια τοῦ ἔδιδον μορφὴν γηραιοῦ ληστοῦ. Εἰσῆλθε βήχων καὶ εἰς
τὸν χαιρετισμὸν τοῦ ἀπήντησαν οἱ ἐντὸς τοῦ καφενεῖου:

— Καλῶς τὸ σιὸρ Γιωργάκη.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπιβλητικὸν τοῦ ἐξωτερικόν, ὁ Γιωργάκης Μπερέτης,
ὁ ἐπιλεγόμενος Μπαρμπαραέζος, ἦτο ταπεινὸς καὶ κολακευτικὸς πρὸς τοὺς Τούρ-
κους, ἐπιδιώκων τὴν φιλίαν αὐτῶν καὶ συχάζων εἰς τὰ καφενεῖα τῶν μεταχειρι-
ζόμενος δὲ τὰς τουρκικὰς λέξεις, τὰς ὁποίας αὐτοὶ ἀνέμειγνυν εἰς τὰ ἑλληνικά, καὶ

ἔστιν ὅτε χαιρετῶν αὐτοὺς διὰ τοῦ «μέρ-χαμπᾶ». Διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ τὴν ἐβδελύσσοντο, ἐπειδὴ δὲ δικαίως ἢ ἀδίκως ὑπῆρχεν ἡ ἰδέα ὅτι ἐχρησίμευσεν ὡς προδότης εἰς τοὺς Τούρκους, ἦσαν ἐπιφυλακτικοὶ ἐνώπιόν του καὶ ἐκ φόβου τὸν ἐπεριποιούτο.

Ὁ Μπαρμπαρέζος ἔζη ὡς Τούρκος, σπανίως ἐργαζόμενος καὶ ἐξυπνῶν ἀργά. Ἦτο ἐκ τῶν ὀλιγίστων Χριστιανῶν οἵτινες ἐκάπνιζον, φέρων πάντοτε τὴν καπνοσκηκούλαν ἀνηρτημένην εἰς τὴν ζώνην. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν μετέβαινε τακτικὰ καὶ κατέλυε τὰς νηστείας, πρᾶγμα τὸ ὅποσον ἐκίνει φρίκην ἀμετρον καὶ βδελυγμίαν. Ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐπίσης εἶχε πάρει τὴν ἀναιδῆ ἔξιν νὰ κάθεται ἀπρόσκλητος εἰς ξένους τραπέζας.

Ἐνῷ ὁ Μπαρμπαρέζος ἐγκαθιδρύετο εἰς τὸν καναπέν, ὁ Σμυρνιὸς παρουσίαζε δύο καφέδες πρὸς τὸν Σαῖτονικολῆν καὶ τὸν υἱόν του. Δὲν συνέβη ὅμως ὅ,τι ἐπερίμενε, δηλαδὴ νὰ πῇ διὰ μιᾶς ὁ Μανώλης τὸν καφέ καὶ νὰ μείνῃ «ὀλοχάσκωτος», διότι τὸ αὐτὸ προβλέπων καὶ ὁ Σαῖτονικολῆς, τοῦ ἐψιθύρισεν ἐγκαίρως :

— Ρουφιὰ καὶ ρουφιὰ νὰ τόνε πιῆς, γιατί καίει. Ἀκούς ;

Τότε εἶδε καὶ ὁ Μπαρμπαρέζος τὸν Μανώλην καὶ συνεχάρη τὸν πατέρα του.

— Ἀφερίμ, κουμπάρε Νικολῆ. Νὰ τόνε χαίρεσαι τὸ γυιό. Διπλὸς ἄντρας κατασταίνεται.

— Ἄντρας ὁ κύρης, ἄντρας κι' ὁ γυιός, εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς γελῶν.

— Ἐφτατίδιος ὁ ραμετλῆς ὁ κύρης σου, κουμπάρε Νικολῆ. Θαρρῶ πῶς τόνε θαρῶ . . . Καὶ πέ μου δέ, παιδί μου, εἶπε πρὸς τὸν Μανώλην μὲ τὸ περιποιητικώτερόν του μειδιάμα, εἶντα καλὰ μᾶς ἤφερες ἀπὸ τὴ μάντρα ; Μυζήθρες, ἀθόγαλο ;

— Δὲν ἤφερα πρᾶμμα, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης, ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τὴν ἐκστασιν μὲ τὴν ὁποίαν παρετήρει τὰ μικρὰ κάτοπτρα, ποῦ ἦσαν ἀνηρτημένα κατὰ σειρὰν εἰς τὸ ράφι τῆς καφεταρίας καὶ σείσμενα ἐσχημάτιζον διάφορα παιγνίδια φωτός.

— Ἐσεῖς οἱ βοσκοί, εἶπε πάλιν ὁ Μπαρμπαρέζος σχεδὸν μὲ παράπονον, δὲν τὰγαπᾶτε τὰ γαλατερά, γιὰτὶ τᾶχετε κάθε μέρα καὶ θαρρεῖτε πῶς δὲν τὰγαπούμε κ' ἐμεῖς.

Καὶ ἀφήσας τὰ γαλατερά, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πάππου τοῦ Μανώλη, ὅστις εἶχε φονευθῇ κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν. Τοῦ ἐπῆλξε δὲ ὑπερβολικὸν ἐγκώμιον, παρὰσκευάζων διὰ πλαγίως κολακείας ἐπιδρομὴν εἰς τὸν πλούσιον οἶκον τοῦ Σαῖτονικολῆ. Αὐτὸς κι' ὁ Σήφακας ἦσαν οἱ πλεῖοι μεγαλόσωμοι πολεμισταὶ τοῦ 21. Κ' εἶχε μιὰ φωνή, ποῦ ὅταν τὸν ἤκουαν οἱ Τούρκοι νὰ φωνάζῃ «σταθῆτε μπουρμάδες !» τοὺς ἐπῆνε τρομάρα. Στὴ Γεράπετρο ἀνέβηκε στὸ μπεντένι μὲ τὸ Ζερβονικόλα, κιὰν τοὺς ἀκολουθοῦσαν κι' ἄλλοι καὶ δὲν ἐδείλιαζαν, θὰ παίρνανε τὸ φρούριον. Στὴ μεγάλη μάχη τῆς Κριτσῆς ἐσκότωσε μὲ

τὸ χέρι του πέντε Μισυρλίδες. Καὶ ποῦ δὲν ἐπολέμησε ; Ὡς καὶ στὸ Μωριᾶ ἐπῆγε μᾶλλους Κρητικούς.

— Καὶ τουλόγουσου, σιὸρ Γιωργάκη, ἐπολέμησες τότε ; τὸν ἠρώτησε μὲ λεπτὸν μειδίαμα ὁ Σαῖτονικολῆς.

— Ἦκαμα κ' ἐγὼ ὅ,τι μπόρουν, ἀπήντησε μετριοφρόνως ὁ Μπαρμπαρέζος. Ἀπατός σου δὲ μὲ θυμᾶσαι γιὰτ' ἦσουνε μιτσὸς ἀκόμη, μὰ δὲ ρωτᾶς τὸν Καπετάνιο ;

Ὁ Καπετάνιος, γέρον σοβαρὸς καὶ ὀλιγόλογος, ὅστις ἐκάθητο ἀπέναντι καὶ ἐφαίνετο προσέχων περισσότερον εἰς τὸν κρότον τοῦ κομβολογίου του παρὰ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Μπαρμπαρέζου, εἶχε τὸν τίτλον τοῦτον μᾶλλον ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς κυριαρχίας, ὅτε ἐχρημάτισε Καστέλ-κιακαγιᾶς, παρ' ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν. Ἀλλ' εἶχε πολεμήσει κατὰ τὸ 21 καὶ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς.

— Θυμοῦμαι γὼ ἐδὰ καὶ τόσους χρόνους εἰντά' κνε ὁ πᾶσα εἰς ; εἶπε μὲ δυσφορίαν ἀνθρώπου ἀναγκαζομένου νὰ ψευσθῇ.

— Ἐγὼ ἐνόμιζα, σιὸρ Γιωργάκη, εἶπεν ὁ Συμυρνιὸς, στραφεῖς ἀπὸ τὴν θύραν ὅπου ἔπλυνε τοὺς ναργιλίδες του, πῶς στὰ 21 ἦσουνε μικρός.

— Ἐγεννήθηκα τὸ μεγάλο σκοτίδι· λογάρισσε· 1797 ὡς τὰ 1821 πῶσα ἔχομε ;

— Εἰκοσιτέσσερα. Ὡστε ἦσουν εἰκοσιτεσσάρω χρονῶ ;

— Σωστά.

Ἡ ἀνάμνησις τοῦ «μεγάλου σκοτιδίου» ἐφάνη ὡς νὰ ἤλέκτρισε τὸν Καπετάνιον.

— Ἐγὼ τὸ θυμοῦμαι τὸ μεγάλο σκοτίδι, εἶπε. Θᾶμουνε ὀκτὼ χρονῶ.

Ὅλοι ἐστράφησαν μὲ προσοχὴν καὶ περιέργειαν μεγάλῃν πρὸς τὸν γέροντα, ὁ δὲ Συμυρνιὸς διέκοψε καὶ αὐτὸς τὴν ἐργασίαν του διὰ ν' ἀκούσῃ.

— Ἦμουνε κάτω στὰ λιβάδια, διηγῆθη ὁ Καπετάνιος, καὶ μὲν κοπανιὰ μέρα μεσημέρι ἀρχίζει κ' ἐσκοτίνιαζε ὁ κόσμος, ὥστε ποῦ ἴγινε σκοτίδι, σὰν τὴ νύχτα. Ἐανοίγω τὸν ἥλιο καὶ θωρῶ μὲ μαύρη βούλα, καὶ γύρου γύρου ἔστρε. Σὰν τὴ νύχτα δὲ εἶσε λέω ; Κι' ἀρχίζουν καὶ τὰ βούγια νὰ μουγκκλιοῦνται, κ' οἱ σκύλλοι νὰ κλαῖνε. Ἦμουνε μὲ τὴ μάνη μου τὴ μακκρίτισσα καὶ μοῦ λέει : «Κάμε παιδί μου τὸ σταυρό σου, κάμε παιδί μου τὸ σταυρό σου». Ἦκνε κὴ γῆδια τὸ σταυρό τση κέπαρκαλοῦσε τὸ Θεὸ καὶ τὴν Παναγίαν. Στὰ λιβάδια ἦσαν κιᾶλλοι χωριανοί, χριστιανοί καὶ Τοῦρκοι· κιᾶκουες ἔνκ σύθρηνε μὲ ζῆ μὲ τσι φωνές τῶν ὠζῶ. Ὅλοι ἐθαρρούσανε πῶς ἐχάλα ὁ κόσμος.

— Θὰ εἶχε πιαστῇ ὁ ἥλιος· δὲν εἶν' ἔτσι, καπετὰν Δημήτρη ; εἶπεν ὁ Συμυρνιός.

— Πρέπει. Κατέχω κ' ἐγὼ ; ἀπήντησεν ὁ Καπετάνιος.

Ἐντεῦθεν λαβόντες ἀφορμὴν, ὠμίλησαν καὶ περὶ ἄλλων τοιούτων φυσικῶν φαι-

νομένων καὶ περὶ τοῦ μεγάλου σεισμοῦ, ὅστις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχε κατερεипώσει τὸ Ἡράκλειον. Ὁ δὲ Νικολάκης ὁ Στιβακτής, τὸν ὁποῖον ἐπωνόμαζον εἰρωνικῶς Ἀστρονόμον, διότι εἶχε μίαν περιέργειαν φυσικοῦ καὶ φιλοδοξίαν μετεωρολόγου, προμυκτηύοντος τὸν κειρὸν καὶ τὰς ἐσοδείας, ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι οἱ σεισμοὶ προήρχοντο ἀπὸ τὸ «μέταλλο τῆς γῆς», χωρὶς καὶ νὰ δύναται σαφῶς νὰ ἐξηγήσῃ τί ἦτον αὐτὸ τὸ μέταλλο. Ἀλλ' ὁ Σαίτονικολῆς τοῦ παρετήρησεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ ξαναπῇ αὐτὰ τὰ πράμματα, τὰ ὅποια ἦσαν σωστὲς ἀνοησίες, καὶ μὲ συμπάθειο. Καὶ ἐξήφθη, διότι ἐπὶ τέλους τέτοια λόγια ἦσαν καὶ ἀμαρτία. Οἱ σεισμοὶ εἶνε θεϊκὴ ὄργισα ἀπὸ τὴς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο ἐβεβχίωσε καὶ ὁ Ἀναγνώστης ὁ Ξυνιαῆς, ἐπικαλεσθεὶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δαυὶδ. «Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν». Ὁ δὲ Ἀστρονόμος, ὅστις δὲν εἶχε τὴν αὐτοκπάρνησιν τοῦ Γαλιλίου, ἐθεώρησε φρόνιμον ν' ἀναβάλῃ εἰς εὐθετοτέρους κειροὺς τὴν διάδοσιν τῶν ιδεῶν του.

Τὴν διακοπὴν δὲ ταύτην ἀνέμενεν ἀνυπομῶνως ὁ Σκιζομιχελῆς, ἀγροῖκος μὲ ποιμενικὰ ἐνδύματα, ὅστις ἐφάνετο ἀπορῶν πῶς ἀνθρωπῶι φρόνιμοι ἔδιδαν προσοχὴν εἰς τὰ λόγια αὐτοῦ τοῦ «κουζούλακα» τοῦ Ἀστρονόμου. Τὸ σπουδαῖον ζήτημα δι' αὐτὸν ἦτο ἡ ἀπώλειαιξιμῆς «στειωφγας». Καὶ ἠρώτησε τὸν Μανώλην μήπως τυχὸν τὴν εἶδε. Τὰ σημάδια τῆς ἦσαν αρουσόματη, μαύρη, ζωνὴ καὶ κοκάριον.

Καὶ ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα, παρετῆρει τὸν Μανώλην, ὡς νὰ ὑπώπτευσεν ὅτι ἡ ἐξαφάνισις τῆς αἴγας ἦτο δουλειά του. Δικτὶ τάχα ὄχι; Ὅλοι οἱ βοσκοὶ δὲν κλέβουν; Σοὺ κλέβουν δέκα πρόβατα· κλέβεις καὶ σὺ ἄλλα δέκα ἐνὸς ἄλλου, καὶ αὐτὸς πάλιν ἄλλα κ' ἔτσι διατηρεῖται μία ἰσορροπία.

Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο περὶ πραγμάτων εἰς τὰ ὅποια ἦτο καὶ ὁ Μανώλης εἰδικός, ἀπήντησε μὲ θάρρος, ὅτι δὲν εἶδε τὴν αἶγα, ὅτι εἶχε καιρὸ νὰ δῇ φευγαρὰ αἶγα. Μυκτηύσας δέ, φαίνεται, τὴν ὑποψίαν τοῦ Σκιζομιχελῆ, ἐνίσχυσέ τοὺς λόγους του δι' ὅρκου:

— Θεόφυλά μου!

Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Σαίτονικολῆς περιήγαγε τὸν υἱὸν του εἰς τὰ ἐγγὺς τοῦ χωρίου κτήματά του. Ὅταν δὲ περὶ τὴν δειλὴν ἐπέστρεφον, εὔρον πάλιν καθ' ὁδὸν τὸν δημογέροντα Παπαδοσήφην καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν περὶ τῶν γενικῶν πραγμάτων ὁμιλίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε διακόψει εἰς τὴν καφεταριάν ἡ ἀφιξὶς τοῦ Μπαρμπαρέζου.

— Θαρρῶ, τοῦ εἶπεν ὁ Παπαδοσήφης, πῶς θάχωμε καὶ πολὺ γλήγωρ' ἀνελώματα. Τὸ γράμμα τοῦ Συμυριοῦ λέει πῶς στὰ Χανιά δὲν περνοῦνε καλὰ μὲ τὸν Ἰσμαὴλ πασᾶ· εἶνε καὶ αὐτὸς χριστιανομάχος, σὰν τὸ Χουσνῆ.

— Αἶ! θὰ φύγη κιαυτὸς σὰν τὸ Χουσινῆ, εἶπεν ὁ Σχίτονικολῆς. Θὰ τόνε στείλουν οἱ Κρητικοὶ στὸ γέρο τὸ διόλο, ὡς ἐστείλανε καὶ τὸ Βελῆ πασᾶ.

— Ναί, μὲν ὁ Σουλτᾶνος δὲ στέρξῃ νὰ τὸν ἀλλάξῃ, εἵντα θὰ γενῇ;

— Πόλεμος, ἀπήντησεν ὁ Σχίτονικολῆς. Δὲν τὸ λένε καὶ τὰ χαρτιά τοῦ Τακτικοῦ;

— Κατέχω κ' ἐγώ; εἶπε ξύων τὸν κρόταφόν του ὁ Παπαδοσήφης.

— "Ἄκουσ' αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω ἐγώ, σύντεχνε! Τὸ τέλος τῇ Τουρκίᾳ ἐσίμωσε καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶται.

— Νὰ δώσῃ ὁ Θεός! Μὰ κατέχω κ' ἐγώ; Καὶ στὰ 41 τῶχ' αὖτε γιὰ σιγούρο. "Ἄς εἶνε.

Ὁ Παπαδοσήφης ἀνέφερεν ἔπειτα ὅτι ὁ Ἰσμαὴλ πασᾶς, ὅπως ὁ προκατόχος του, ἐφαίνετο προσπαθὼν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰ προνόμια τὰ ὅποια εἶχεν ἀποκτήσει οἱ Κρητικοὶ διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 58 καὶ ἰδίως τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν ὅπλα. Αὐτὰ δὲ καὶ ἡ βαρεῖα φορολογία ἐδημιούργουν εἰς τὰ Χανιώτικα μέγαν ἐρεθισμόν.

— "Ἄκου κτύπους στὰ Χανιά, ἄκου τσοι κ' ἐπὶ κοντά, εἶπεν ὁ Σχίτονικολῆς. ἐπαναλαμβάνων μίαν παροιμιώδη φράσιν.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸ χωριό, εἶχεν ἤδη δύσει ὁ ἥλιος καὶ ἐμνησθῇ ἡ νύκτ' ἀπὸ τῆς σελήνης· αἱ δὲ γυναῖκες ἀτενίζουσαι πρὸς αὐτήν, ἐσταυροκοποῦντο καὶ ἔλεγον:

Προσκυνῶ σε νιὸ φεγγάρι
Κιὰ ποῦ σὲ πεμπεν ὁμάδι.

Ὁ Σχίτονικολῆς ἀναβλέψας εἰς ἓν παρὰθύρον, διέκρινε μετὰ τῶν βασιλικῶν καὶ γαρυφάλων ὥρατον πρόσωπον κόρης, ἥτις ἐπότιζε τὰ ἄνθη τῆς. Καὶ τὴν ἐχαιρέτησε μὲ στοργικὴν οἰκειότητα:

— Καλὴ σπέρα, Πηγιό.

— Καλὴ σου σπέρα, μπάμπ' αὖτε Νικολῆ, ἀπήντησεν ἐκ τοῦ παρὰθύρου φωνὴ εὐήχους καὶ θαρρετῆ. Καλῶς τὸν ἐδέχτηκες κιόλας τὸν ἀκριβοθώρετο.

— Ὡμορφους βασιλικούς· ἔχεις, Πηγιό, εἶπεν ὁ Σχίτονικολῆς. Δὲ μὰς ρίχτεις ἓνα κλαδί!

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπήντησεν ἡ κόρη, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέτεινε μετὰ τῶν γαστρῶν τὸ ἡλιοκαυμένον χέρι τῆς, εἰς τὸ ὅποτον ἐκράτει δέσμη βλαστῶν καὶ γαρυφάλων:

— Ὅρισε, μπάμπ' αὖτε Νικολῆ.

— Τὰ λουλούδια 'νε γιὰ τσι ντεληκανίδες, εἶπεν ὁ Σχίτονικολῆς μειδιῶν καὶ ὤθησε τὸν Μανώλην, ὅστις ὑψώσας τοὺς βραχίονας, σχεδὸν μέχρι τοῦ παρὰθύρου, ἤρπασεν εἰς τὸν ἀέρα τὰ ἄνθη, κατακόκκινος, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστημένος διὰ τὸ τόλμημά του.

Εἰς τὸ σπῖτι ὁ Μανώλης ἔφθασε κατεχόμενος ὑπὸ πρωτοφρνοῦς κοπώσεως καὶ ζάλης. Ποτὲ δικτρέχων τὰ βουνὰ δὲν εἶχε κουρασθῇ ὅπως ἐκ τῶν συγκινήσεων τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς συρροῆς καὶ διαδοχῆς τῶν ἐντυπώσεων. Ὁ θόρυβος τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς ἀγορᾶς ἐδόμει ἀκόμη εἰς τὴν ἀκοήν του καὶ αἱ δριμεῖαι ὀσμὲς τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν ναργιλέδων τοῦ Συμυρνοῦ τὸν παρηκολούθουν. Ἦτο ὡς μεθυμένος. Ἀλλ' εἰς τὴν ζάλην ἐκείνην ἤκουε τοὺς ψιθυρισμοὺς τῶν γλυκυτέρων καὶ ὀρσιότερων ὑποσχέσεων. Τὰ θελκτικὰ φαντάσματα, τὰ ὁποῖα ἔδλεπεν εἰς τοὺς ρεμβασμοὺς τῆς μονώσεώς του, ἀπέκτων σάρκα εἰς τὴν μέσθην ἐκείνην· καὶ ἡ ψυχὴ του ἐπλημμύρει ἀπὸ χαρὰν τείνουσαν νὰ ξεχειλίσῃ, νὰ ἐκχυθῇ εἰς ἄσματα, εἰς τρελλὰ ξεφωνητά, εἰς ὁμολογίας.

Ἀλλὰ μόνον πρὸς τὸν σκύλλον του ἀπετόλμησε νὰ ὁμολογήσῃ μέρος τῆς εὐτυχίας καὶ τῶν ἐλπίδων του.

Διὰ ν' ἀποφύγουν τὰς πρωϊνὰς σκηνάς, δὲν τὸν εἶχον παρκαλᾶν εἰς τὸν ἀπογευματινὸν περίπατον. Ὅταν δὲ ὁ Μανώλης τὸν ἐπανεῖδε, τὸν ἐνηγκαλίσθη μὲ διάχυσιν καὶ τοῦ εἶπε :

— Δὲν ξαναπᾶμε μπλεῖο στὰ ὄρη, αἰ, Τριαμάτη ; Στὸ χωριὸ 'νε καλὰ... ἔχει καὶ κοπελιές ὡμορφες... ὅλο ὡμορφες. Εἶδες ἐπὶ τὸ Πηγιό, ποῦχει τοὶ βασιλικούς καὶ τὰ μαῦρα μάτια ;... Δὲν ξαναπᾶμε στὰ ὠζά, αἰ, Τριαμάτη ;

Ὁ Τριαμάτης ὅμως δὲν ἐφκίνητο συμμεριζόμενος τὴν ιδέαν του. Αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε εὐχαριστημένος εἰς τόπον ὅπου εἶρε μόνον ἐχθρούς.

Καὶ τὰς θωπείας τοῦ κυρίου του ἐδέχθη μᾶλλον μὲ κατῆρειαν. Οὕτω τοῦλάχιστον ἐνόμισεν ὁ Μανώλης, ὅστις τοῦ εἶπε :

— Πῶς ! δὲ σ' ἄρεσει τὸ χωριὸ ;

Καὶ ἀφοῦ τὸν παρητήρησεν ἐπὶ τινεσ στιγμὰς, ὡς νὰ διακρίνει τῶρα πρῶτην φοράν ὅτι ὁ Τριαμάτης δὲν ἦτο ἄνθρωπος, τοῦ εἶπε πάλιν :

— Ἄν ἤσουνε καὶ σὺ Μανώλης, θὰ σ' ἄρεσε μὰ εἶσαι μόνον σκύλλος, κακομοίρη ! Εἶντα νὰ σοῦ κάμω 'γώ ;

Γ'.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, ἐτελέσθη τὸ βάπτισμα τοῦ θυγατρίου τοῦ Μουστο-βασίλη, νέου καὶ εὐπόρου χωριανοῦ, τοῦ ὁποίου ἀνάδοχος ἔγινε, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ πατρός του, ὁ Μανώλης.

Ἀπὸ ἡμερῶν αἱ συγγενεῖς του γυναῖκες συνεζήτουν ποῖον ὄνομα νὰ δώσῃ εἰς τὴν βαπτιστικὴν του· καὶ ἐπὶ τέλους συνεφώνησαν νὰ τὴν ὀνομάσῃ Ἀγλαΐαν· τόσον δὲ ἤρεσεν εἰς ὅλους τὸ ὄνομα τοῦτο, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ Σαίτονικολίνα παρητήθη τοῦ δικαίωματος τὸ ὅποτον εἶχεν, ὡς μήτηρ τοῦ ἀναδόχου, νὰ προτιμηθῇ τὸ δυσπρόφερτον ὄνομα τῆς «Ργινιά». Ὅταν μίαν θεῖαν τοῦ Μανώλη ἐπρότεινε τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ἐφάνη περᾶξενον· ἀλλ' ὅταν ἐπληροφόρησεν ὅτι τὸ εἶχε δώσει

ὁ Σμυρνιὸς πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς μίαν βαπτιστικὴν τοῦ, ὁ ἀρχόμενος μορφασμὸς μεταβλήθη εἰς μειδίαμα ἐπιδοκιμασίας καὶ εἰς ὕλην ἐφάνη τότε «ἀρχοντικόν» καὶ ὠραϊκόν. Τὸ εἶχε φέρει ὁ Σμυρνιὸς ἀπὸ «πάνου», δηλαδὴ, ὡς θὰ ἐλέγαμεν σήμερον, «ἀπὸ τὴν Εὐρώπην». Οὕτω μὲ μίαν λέξιν οἱ οὐδέποτε ξενητευθέντες ἐκεῖνοι χωρικοὶ ὠνόμαζον τὸν πολιτισμένον κόσμον, τὸν κόσμον τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώριζον καὶ τὸν ὁποῖον ἀπλῶς ἐφροντοῦντο θαυμάσιον. Ὁ δὲ Σμυρνιός, ὅστις εἶχε ξενητευθῆ, ἐθεωρεῖτο ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐπομένως ἀνθρώπου ὑπερέχον, τοῦ ὁποῖου ἡ προτίμησις καὶ ἡ ἐκλογὴ ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κανὼν ἀσφαλῆς φιλοκαλίας καὶ εὐθυκρισίας. Ἀλλὰ τὸ γόητρον τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ὠφείλετο καὶ εἰς τὰς πραγματικὰς του ἀρετάς. Ἐὰν ἦτο κκεῖς ἀκαμάτης ἢ ξιππασμένος, τὰ ἀέλληνικά» του θὰ ἐπροκάλουν τὸ μειδίαμα, ὅπως αἱ θεωρίαι τοῦ Ἀστρονόμου, καὶ τὸ κοντόν καὶ σχιστόν εἰς τὴν ῥάχην γελέκι τοῦ θὰ ἐφάνετο ἔνδυμα γελωτοποιοῦ.

Ὅσον ἐπανελάμβανον λοιπὸν αἱ γυναῖκες τὸ καινοφανές ὄνομα, τόσον ἀνεκάλυπτον χάριν καὶ εὐγένειαν εἰς τὸν ἀπκλόν τοῦ ἥχον καὶ τὴν στιλπνότητά του.

Μόνον ὁ Σαῦτονικολῆς, ὅταν τὸ ἤκουσεν, εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα του :

— Εἶντα ὄνομά 'νε, ἀλλὰ τίς, αὐτονά ;

Ἀλλὰ δὲν ἐπέμεινε, μὴ δίδων προσοχὴν εἰς τόσο μικρὰ πράγματα.

Τὸ βράδυ λοιπὸν ἐκεῖνο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μουστοθασίλη ἐπεκράτει μεγάλη κίνησις. Ὅλοι αἱ συγγενεῖς τοῦ γυναῖκες ἦσαν ἐκεῖ, πῆγαισσερχόμενοι ἀσχολοφαναῖς, ἐτοιμαζόμενοι τὸ γεῦμα τοῦ βαπτίσματος. Ἐκεῖ ἦτο καὶ ἡ γνωστή μας Πηγιώ, πρωτεξαδέλφη τῆς οἰκοδεσποίνης, κόρη δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, ὕψηλὴ καὶ θαλαρρὰ, μὲ ἀβωύτητα παιδίου εἰς τὸ βλέμμα, τὴν φωνὴν καὶ τὸν γέλωτα. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο περιπόρφυρον ἐκ τῆς θερμότητος τῆς χυμῆλης ἐστίας, πρὸ τῆς ὁποίας συγχάμπτουσα τὸ ὕψηλον της ἀνάστημα, ἐτηγάνιζε μυζιθρόπητες, αἷτινες ἐπλήρουν τὴν οἰκίαν εὐχαρίστου κνίσσης. Πέντε ἢ ἑξ παιδιὰ, μὲ στοιχειώδη ἱματισμὸν καὶ ἀνυπόδυτα, ὄρθια ἢ καθήμενα γύρω, καὶ μία μαύρη γάτα παρετήρουν λακμάργως τοὺς ροδοκοκκίνους πλακοῦντας, οἷτινες ἐσχημάτιζον πυραμίδας εἰς πινάκια μεγάλᾳ. Καὶ ἐνῷ ἀνέστρεφε τοὺς πλακοῦντας εἰς τὸ τηγάνι καὶ ἔρριπτε νέους εἰς τὸ θορυβώδως ἀναβράζον ἔλαιον, ἡ Πηγὴ ἐπετῆρει καὶ τὴν γάταν καὶ ἐκ δικλαιμμάτων τὴν ἀπεμάκρυνε μὲ τὴν πυράγραν. Εἰς τὰ παιδιὰ εἶχε δώσει ἀπὸ μίαν πῆταν, γελῶσα μὲ τὴν βουλιμίαν αὐτῶν καὶ τοὺς κωμικοὺς μορφασμοὺς μὲ τοὺς ὁποίους κατέπινον τὸ καῖον ζυμαρικόν. Ἀλλ' ἔπειτα βλέπουσα ὅτι δὲν εὗρισκε τέλος μὲ τὴν παιδικὴν ἀπληστίαν, εἶπε :

— Παιδιά, ὁ σύντεκνος εἶπε πῶς ὅποιος φάει παραπάνω ἀπὸ μιὰ μυζιθρόπητα, περιγοῦ νάρθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, δὲ θὰ πάρῃ μαρτυρίαν.

Ἀφοῦ δὲ ὑπεδάλυσε τὴν πυρὰν, ἠρώτησε μὲ πονηρὸν μειδίαμα, ἂν ἤθελε καὶ νὺν ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ ἄλλην πῆταν· καὶ τὰ πικιδία μὴ ἔχοντες τὴν δύναμιν νὰ

ἀναστείλῃσι τὴν ὄρεξιν των, ἀλλὰ καὶ φοβούμενα μὴ χάτῳσι τὰ μαρτυρικά, περιωρίσθησαν εἰς μίαν ἀμφίβολον ἄρνησιν διὰ μικροῦ πλκταγισμοῦ τῆς γλώσσης εἰς τὸν οὐρανίσκον.

Ἡ οἰκία παρουσίᾳζε ἄποιον φιλόκαλον φροντίδα νεκρᾶς οἰκοδεσποίνης, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον πνίξει ἀκόμη τὰ βιωτικὰ βάσκανα. Οἰκία καὶ ἐπιπλκ ἄρκοίντως κακινουργῇ, ἐμαρτύρουν ὅτι τὸ νοικοκυριὸ τοῦ Μουστοβασίλη ἦτο μόλις τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν. Ἡ οἰκία ἀποτελεῖτο ἐκ δύο μεγάλων ἱστογείων διαμερισμάτων, ἐξ ὧν τὸ ἐσώτερον ἐχρησίμευε μᾶλλον ὡς ἀποθήκη· εἶχε δὲ καὶ ἀνώγειον, ἀλλ' ἡ ζωὴ τῆς μικρᾶς οἰκογενείας περιωρίζετο εἰς τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν διμερίσμα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀρετὰ εὐρύ, ὥστε νὰ εἶνε καὶ αἵθουσα καὶ κοιτῶν καὶ καὶ μαγειρεῖον. Τὴν μίαν τῶν πρὸς τὸ βάθος γωνιῶν κατεῖχε μεγάλη καὶ ὑψηλὴ παστὰς, τὴν ὁποίαν ἐστόλιζον ἐν εἵδει πρσπετασμάτων χρωματιστὰ πκτκνίαι. Ἐπειτα καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ μῆκος τοῦ ἐνὸς τοίχου ἐξετείνετο ἡ «κοντάδα», ξύλον κρεμάμενον ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν δοκίδων τῆς ὀροφῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν ἀνηρτημένα κατὰ σειράν διάφορα ἄλλα κιλίμικα καὶ ἐνδύματα. Τὸν ἀπέναντι δὲ τοῖχον ἐστόλιζον, ἀνακείμενα μὲ ἐπιδεικτικὴν παράταξιν εἰς τὸ ράφι, πινάκια καὶ ἄγγεῖα μὲ διαφόρους παρᾶστάσεις καὶ κοσμήματα ἔγχρωμα, κάνιστρα καὶ καλαθίσκοι ἀχυρόπλεκτοι, νεανικὰ κομψοτεχνήματα τῆς οἰκοδεσποίνης· καὶ ὑπὸ τὸ ράφι, ἐκατέρωθεν τῶν δύο παραθύρων, τὰ ὅπλα τοῦ Μουστοβασίλη καὶ σειρά μακτρων λευκῶν, ἐπιδεικνυόντων τὰς ποικιλμένκς παρυφᾶς των.

Τὴν ἐσωτερικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ οἰκήματος συνεπλήρουν ἡ εὐρεία ἐστία μὲ τὴν ἀψίδα, τὰς θυρίδας καὶ τὰ ράφια τῆς διὰ τὰ μαγειρικὰ σκεύη, μικρὸν σκευοφιλάκιον καὶ ὁσταμνοστάτης, παρὰ τὴν θύραν εἰς τὸ βάθος τοῦ τοίχου, ὁποῖον ἐξεῖχον, ὡς πυροδόλα, τὰ στόμια τῶν σταμνίων καὶ τῶν λαγῆνων, φραγμένα μὲ ἀσταμναγκάθην. Τὰ χυνόμενα καὶ στᾶζοντα νερὰ ἐκ τοῦ σταμνοστάτου εἶχαν ἀρχίσει νὰ σχηματίζουν λάκκους ὕγρους εἰς τὸ χῶμα τοῦ δαπέδου.

Τὴν στέγην ὑπεβάσταζον χονδρὰ μεσοδόκια, διασταυρούμενα μὲ δοκίδας καὶ δοκάρια ἀπὸ ξύλα κέδρων καὶ κυπαρίσσιων, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἦσαν ἀκτέργαστα καὶ μόλις ἀποφλοιωμένα, διετήρουν ἀκόμη καὶ διέχυον τὸ ἄρωμά των. Ἀπὸ τὰ ξύλα ἐκεῖνα τῆς ὀροφῆς ἐκρέμοντο διάφορα σχοινία, εἰς τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀνηρτῶντο, ὡς πολυέλαιοι, οἱ ὀρμαθοὶ τῶν ὀπωρικῶν τῶν διατηρουμένων διὰ τὸν χειμῶνα· ἀλλὰ τῶρα μόνον τυριά καὶ ἀθότυροι ἐφαίνοντο μετέωρα ἐκεῖ ἐπὶ δύο σανίδων, τῶν ὁποίων τὰ σχοινία ἦσαν ὠχυρωμένα μὲ ἀκάνθας, διὰ νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἐκ τῆς ὀροφῆς ἐπιδρομὴν τῶν ποντικῶν.

Ἡ πρὸς τὸν δρόμον θύρα, παρὰ τὴν ὁποίαν ἐκρέμετο μικρὸς καθρέπτης, ἦτο κλειστή, ἀλλ' ἦτο ἀνοικτὸν τὸ ἀπάνωπόρτι, παρὰθυραν ἐπὶ τοῦ θυροφύλλου, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσῆρχετο ὁ θόρυβος τῆς ὁδοῦ, ποδοβολητὸς τῶν ἐπιστρεφόντων ἐκ τῶν ἀγρῶν χωρικῶν, μὲ τὰ κτήνη των, φωναὶ τῶν βουκόλων καὶ βλκσφημίαι πρὸς τοὺς

συμπλεκομένους ἢ ἀσχημονοῦντας ἐν μέσῃ ὁδῷ ταύρους «Νὰ βοῦν, νὰ ! διάλε τ'ς ἀποθαμένους σου!» καὶ ὕλκκαὶ βαθμηθὸν ἀπομακρυνόμεναι μετὰ τοῦ ἄλλου θορύβου.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ χοῖρος, τὸν ὁποῖον δὲν ἄφηνε νὰ κοιμηθῇ ἢ ἐκ τῆς οἰκίας ἀναδιδομένη ποικίλη καὶ γαργαλιστικὴ κήρυξ, ἐπολιόρκει τὴν θύραν, διασειῶν αὐτὴν μὲ τὸ ρύγχος του, ὡς διὰ πολιορκητικοῦ κριοῦ, καὶ γρυλλίζων μὲ ἐπιτεινομένην ἀγανόκτησιν, ὡς νὰ ἔλεγε :

— Ἀνοίξετε λοιπὸν ἐπὶ τέλους !

Ἄλλ' οὐδεὶς ἔδιδε προσοχὴν εἰς αὐτόν· αἱ γυναῖκες ἦσαν τόσον ἀπησχολημέναι εἰς τὰς ἐτοιμασίας των, ὥστε οὔτε ἤκουον τὰ ὄκληρὰ ἐκεῖνα γρυλλίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἄλλως ἦσαν συνειθισμέναι. Τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ σκεύη τοῦ σπιτιοῦ ἦσαν ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἔκτακτον ἐκείνην περίστασιν καὶ εἶχαν δανεισθῇ ἀπὸ τὴν γειτονιὰν καθέκλες καὶ τραπέζια, τὰ ὁποῖα ἐπροσπάθουν νὰ συναρμόσουν διὰ νὰ σχηματίσουν μεγάλην τράπεζαν ἐπαρκῆ διὰ τοὺς προσκεκλημένους. Τὰ πολύτιμα πινάκια εἶχαν καταιβασθῇ καὶ τὰ μάκτρα τὰ «ζομπλιαστά» ἐξεκρεμῶντο ἀπὸ τὸ ράφι, διὰ νὰ τεθοῦν εἰς τὴν τράπεζαν. Καὶ ὅλα ταῦτα ἐγίνοντο μὲ πυρετὸν καὶ σύγχυσιν θορυβώδη, διότι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπεριμένοντο νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν οἱ μεταβάντες διὰ τὸ βάπτισμα. Τὴν τελευταίαν στιγμὴν παρετήρησαν ὅτι οἱ τρεῖς ἐλαιόλυχνοι δὲν ἦσαν ἀρκετοὶ καὶ μία ἐκ τῶν συγγενῶν γυναικῶν, ἐξελθοῦσα διὰ νὰ φέρῃ καὶ τέταρτον, συνεκρότησε μάχην πρὸς τὸν χοῖρον, ἐπιχειρήσαντα νὰ εἰσορμήσῃ.

Ἡ Πηγὴ, περατώσασα τὴν ἐργασίαν της, ἐκάθητο ἀκόμῃ πρὸ τῆς ἐστίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀνταύγεια περιέβαλλε τὴν μορφήν της μὲ αἴγλην ροδίνην. Ἐκ τῆς θερμότητος εἶχεν εἰς τὰ μέλη μίαν ῥθυμίαν, μίαν ἀπαλὴν ἔκλυσιν τῶν νεύρων, ἣτις ἡμιέκλειε τὰ βλέφαρά της. Αεπτότατοι θρόμβοι ἐφιδρώσεως ἔστιλβον, ὡς ἀδαμαντίνη κόνις, εἰς τὸν ἐλαφρότατον χνοῦν, ὅστις μόλις διεκρίνετο, ὡς σκιά διαφανής, ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους αὐτῆς καὶ ὅστις, ἀντὶ νὰ τὴν ἀσχημίζῃ, τῆς ἔδιδε τοῦναντίον μίαν ἰδιαιτέραν χάριν. Οὕτω καθημένη μὲ τοὺς βραχίονας ἀδρανεῖς ἐπὶ τῶν γονάτων, κρατοῦσα ἀκόμῃ τὸ πηροῦνι μὲ τὸ ὁποῖον ἀνέστρεφε τοὺς πλῆκουντας, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐμειδία πρὸς ὥρατον ὄνειρον, τὸ ὁποῖον οἱ ἡμιέκλειστοι ὀφθαλμοὶ της ἐβλεπον εἰς τὸ βάθος τῆς πυρᾶς, εἰς τὸν χορὸν καὶ τὰς περιπτύξεις τῶν φλογῶν.

Τὰ παιδία, καθήμενα περὶ αὐτὴν κατὰ γῆς, ἐφαίνοντο ἀποκαρωθέντα καὶ αὐτὰ εἰς τὴν προσδοκίαν. Ἄλλ' ὅμως ἐπετήρουν ζηλοτύπως τὰς ὑπάπτους κινήσεις τῆς γάτας, ἣτις ἀφοῦ ἔστρεψε τὰ πράσινα μάτια της πρὸς ἓνα ποντικὸν τρέχοντα θορυβωδῶς διὰ μέσου τῶν δοκίδων τῆς ὀροφῆς, ἐξεστράτευσε πάλιν πρὸς τὰς πυραμίδας τῶν πλακούντων, νομίζουσα ὅτι οἱ φύλκκες εἶχον ἀποκοιμηθῇ.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ἐπεχείρει τὴν ἔφοδον, πέντε ταυτόχρονα «ψίτ» τὴν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν.

Τότε ἡ Πηγὴ ἐσηκώθη καὶ εἶπε πρὸς τὴν νεκρὴν οἰκοδόσπουνα :

— Ἀργαὶ νῆρθη κανεῖς. Γαρφαλιό, νὰ μᾶσε πῇ πῶς τὸ βγάλανε.

Οἱ Σχιτικανοὶ εἶχον κρατήσει μυστικόν, ὅπως ἐσυνειθίζετο, τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον θὰ ἐδίδεν ὁ Μανώλης εἰς τὴν βαπτιστικὴν του, καὶ αἱ γυναῖκες, ἐνῶ κατεγίνοντο εἰς τὴν περσικεὺν τῆς τραπέζης, ἐπροσπάθουν νὰ μνητεύσουν τὸ μυστικόν.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἤκούσθησαν βιαστικὰ βήματα ἀνυποδῆτων παιδίων καὶ εἰς τὸ πανωπόρτι περυσιασθὴ καταπύρφυρον πρόσωπον κορασίδος, ἥτις ἀποσύρσασα μετὰ δυσκολίας τὸν μάνδαλον, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσώρμησε μὲ σμήνος ἄλλων παιδίων.

— Ἀχλαδίτ, τὸ βγάλανε, θεῖκ Γαρφαλιό, ἀνεφώνησαν ὅλα διὰ μιᾶς, ὡς νῆνυγγελλον τὴν νίκην τοῦ Μαραθῶνος.

Τὸ Γαρφαλιό περετήρησε τὰ παιδιὰ μετὰ δυσπιστίας. Δὲν θὰ ἤκουσαν καλὰ. Τὰ παιδιὰ ὅμως ἐπέμενον. Τότε μία θεῖα τοῦ Μουστοβοασίλη ἐμόρφασε μὲ δυσπρόκεικτον. Δὲν τὸ νοκτιζέκε καλλίτερον καρπὰ ἢ φασκομηλιά ; Χερὰ στ' ὄνομα ! Ἀλλὰ τὸ Γαρφαλιό, διὰ ν' ἀναχατίσῃ τὴν γλῶσσαν τῆς γράϊας, εἶπεν, ὅτι βέβαια τὰ παιδιὰ θὰ παρᾶκουσαν· ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο αὐτὸ τὸ ὄνομα, νὰ τῆς ζήσει αὐτῆς τὸ παιδί της καὶ δὲν ἐπαίραζεν ὅπως καὶ ἂν τῷλεγον.

— Καλέ, Ἀγλαίτ θὰ τῷδωχε καὶ θὰ τὸ δῆτε, εἶπεν ἡ Πηγὴ, ἡ ὁποία ἐγνώριζε τὸ νέον ὄνομα, τὸ ὁποῖον εἶχε φέρει ἀπὸ πάνω ὁ Συμυρνιός.

Ἀλλὰ τὴν συζήτησιν διέκοψε φοβερὸν μούγκρισμα θριάμβου. Ὁ χοῖρος εὐρὼν ἐπὶ τέλους εὐκαιρίαν εἶχεν εἰσωρμῆσαι καὶ μὲ τὴν χοιρινὴν του ἀναισθησίαν ἐπροχώρει πρὸς τὴν τραπέζαν. Ὅλοι αἱ γυναῖκες ἀνεφώνησαν μετὰ φρίκης αὐτῆς : ἡ δὲ Πηγὴ, ἐρπύσσασα βράβδον τὸν κατεδίωξε μὲ ἀλύπητα χτυπήματα καὶ ἐπαπέκλεισε τὴν θύραν ἀναφωνοῦσα :

— Ἀδικο νὰ σοῦ λάχη, μαγαρισμένε !

Ἄλλος ἀγγελιοφόρος μετ' ὀλίγον ἐβεβαίωσε τὸ ἄγγελμα τῶν παιδίων.

— Νὰ σεε ζήσει ἡ νεοφώτιστη, εἶπε προκύψασα ἀπὸ τὸ πανωπόρτι μία γράϊα γειτόνισσα, ἥτις εὐρισκομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἤκουσε καὶ αὐτὴ ὅτι τὸ παιδί τῶνόμασαν Ἀχλαδίτ.

Πράγματι δὲ κατὰ τοιοῦτον εἶχε συμβῆ. Ἐπειδὴ ὁ Μανώλης ἐδυσκόλευετὸ νὰ συγκατήσῃ εἰς τὴν μνήμην του τὸ ἀσυνειθιστὸν ὄνομα, ἡ ἀδελφή του, μετὰ πολλὰ μάταια πειράματα, τοῦ εἶπε νᾶχη στὸ νοῦ του τὴν «ἀχλαδιά», διὰ νὰ τῷ θυμηθῇ. Ἀλλ' ὅταν ἔρθασεν ἡ στιγμή νὰ τὸ εἶπῃ εἰς τὸν ἱερέα, εἰς τὴν μνήμην του εὗρε μόνον τὴν ἀχλαδίαν ὀλίγον παρελλοιγμένην. Ὁ δὲ παπᾶς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίσης ἦτο γνωριμότερον ἡ ἀχλαδιά, ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τὰς εὐχὰς του τὸ ὄνομα, ὅπως τοῦ τὸ εἶπεν ὁ Μανώλης. Διὰτὶ ἄλλως νὰ τοῦ φανῇ

παράξενον, ἀφοῦ εἶχεν ἀκούσει ὀνόματ' αὐτοῦ βαπτιστικὰ Μηλιαὶ καὶ Τρικυταφυλλιά ; Εἰς τὴν ἔρρινον δὲ ψαλμωδῖν του καὶ τὴν ἡχὴν τοῦ θόλου δὲν διεκρίνετο ἡ στρέβλωσις καὶ ὀλίγον ἀργὰ τὴν ἀντελήφθησαν ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ μητέρα τοῦ ἀνχόχου.

Εἶχε γίνῃ ἡ πρώτη εἰς τὴν κολυμβήθρην κατὰ δύσιν, καὶ ὁ παππὸς ἐβάπτιζε «τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ Ἀγλαδίαν», ὅτε ἡ Σαῖτονικολίνα ἐπλησίωσε καὶ μὲ φωνὴν διστακτικὴν τοῦ εἶπεν :

— Ἀγλαία εἶνε τὸνομα, ἀφέντη παππᾶ, Ἀγλαίτ.

Ὁ ἱερεὺς δικκόςας τὸ βάπτισμα καὶ κρατῶν μετέωρον τὸ νήπιον, τὸ ὁποῖον ἐκραύγαζεν, ἀπήντησεν :

— Ἀγλαίτ Ἀγλαδία τὸ ἴδιο εἶνε. Κατέχω καὶ ἐγὼ μὲ τὰ ὀνόματα ποῦ πατε καὶ βγάνετε ;

Καὶ ἐκινήθη διὰ τὴν βυθίση ἐκ νέου τὸ παιδίον, ἀλλ' ἡ Σαῖτονικολίνα ἐπέμενε, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ συζύγου της, ὅστις δυσφορῶν εἶπεν εἰς τὸν ἱερέα :

— Κάνε, βλοημένη, τὴ δουλειά σου καὶ μὴν ἀφουκρᾶσαι.

Ὁ Μανώλης ἐνόμιζε καὶ αὐτὸς ὅτι τὸ ὄνομα ἦτο Ἀγλαίτ. Δὲν ἐρωτοῦσαν καὶ τὴν ἀδελφὴν του, ποῦ ἐκάτεχε καλλιτέρε; Αὐτὸς τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχεν ἄλλην σοβαρωτέραν φροντίδα· ἔκανε ἀνχτομικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ νηπίου, τὸ ὁποῖον ἐσφάδαζεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἱερέως.

Ὁ δὲ Μουστοβοχσίλης, ἐξοργισθεὶς ἐπὶ τέλους, ἐφώνηξε νὰ τὸνομάσουν ὅπως θέλουν, ἀλλὰ νὰ μὴ τὸ σκάσουν τὸ παιδί του.

Τότε ὁ ἱερεὺς ἀπεφάσισε καὶ ἔκαμε καὶ τὰς δύο ἄλλας καταδύσεις, βαπτίζων «τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ Ἀγλαίαν».

Ὁ Μπαρμπανέζος, ὅστις δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὁσάκις τὴν ἱεροτελεσίαν ἐπηκολούθει γεῦμα, ἐστέκετο πλησίον τοῦ Μουστοβοχσίλη καὶ ἐπεδοκίμασε τοὺς λόγους του. Μὲ αὐτὴν τὴν φιλονεικίαν ἐκινδύνευε νὰ κρυώσῃ τὸ παιδί... ἴσως δὲ καὶ τὸ φαί. Δὲν ἔχαλῳτε καὶ ὁ κόσμος γιὰ τὸνομα. Ἀλλ' ὁ Ἀνχγνώστης ὁ Ξυγιᾶς, ὁ ἐπιλεγόμενος Τερερές, ἐδείκνυε μὲ μορφασμούς, ἐνῶ ἔψαλλεν, ὅτι ἐθεώρει τὸ λῆθος ποῦ ἔγινε πολὺ σοβαρόν.

Ἐν τῷ μεταξύ διάφοροι χωριανοί, βλέποντες φῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰσῆρχοντο καὶ ἐστέκοντο μὲ τὰ φέσια ὑπὸ μύλην. Καὶ ἂν ὁ Μανώλης δὲν ἀπησχολεῖτο εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀναδόχου, θὰ ἔβλεπε μεταξύ τῶν τελευταίων εἰσελθόντων ἓνα παλαιὸν γινώριμόν του.

Ὁ ναὸς ἦτο νεόδμητος καὶ ἐσωτερικῶς ἡμιτελής. Στασίδια δὲν εἶχε καὶ εἰς προσωρινὸν τέμπλον ἐξ ἀπλῶν ξύλων ἦσαν προσηρμοσμέναι εἰκόνες παλαιαί, φέρουσαι τὰ ἔχνη τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς βεβηλώσεως, ἣν εἶχε πάθει παρὰ τῶν Τούρκων ὁ παλαιὸς ναός, κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν. Ἀπὸ τοῦ θόλου ἐμόρφον ἀπειλητικῶς δύο κροχλὶ ἐκ λευκοῦ λίθου, μὲ μακρὰ μαῦρα μουστάκια,

κρατούσκι ἐκάττη εἰς τὸ στόμα κρίκον, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔμελλε νὰ κρεμασθῇ πολυέλιος. Εἰς τὰ ξόκνα ἐκείνα εἶχον προσθέσει, ὡς σκούφους, τὰς φωλεὰς τῶν αἰ χελιδόνες, εἰσερχόμενα διὰ τῶν ἀνοιχτῶν φεγγιτῶν. Ἀφουπνισθέντα δὲ τὰ πτηνὰ ὑπὸ τῆς ψαλμοδίας, εἶχον ἀρχίσει νὰ πετοῦν ἐντὸς τοῦ νοῦ μὲ μικρὰς κραυγὰς ἐκπλήξεως.

Ἐληγεν ἤδη ἡ τέλεις τοῦ βαπτίσματος καὶ ὁ Ἀστρονόμος, ὅστις ἐξετέλει κατὰ τὴν ἐσπέρην ἐκείνην χρέη νεωκόρου, ἀπεμύκρυνε τὴν κολυμβήθραν· ὁ δὲ Μανώλης, ὅστις εἶχε περαθῶσει τὴν βαπτιστικὴν του πρὸς τὴν μαίαν, παρετήρει μετὰ περιεργείας τὴν στίλβουσαν κεφαλὴν τοῦ Μπαρμπρέζου, ὅστις ἦτο ὁ μόνος μετὰ τῶν χωρικῶν φαλακρός. Ἐπειτα ἀναβλέψας πρὸς τὸν θόλον παρετήρησεν ὅτι ἡ φαλάκρὰ τοῦ Μπαρμπρέζου εὕρισκετο ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν φωλεὰν τῶν χελιδόνων. Καὶ φαντασθεὶς κάτι τι λίαν ἐνδεχόμενον, κάτι τὸ ὅποιον νὰ πέσῃ μὲ πλατάγισμα σταγόνος βάρειας ἐπὶ τοῦ λείου ἐκείνου κρανίου, ἤρχισε νὰ γελά.

Ἐξοφκν ἡμῶς ἡ εὐθυμία του ἔπαυσε, τὰ μάτια του ἐπλατύνθησαν καὶ ὠπισθοδρόμησαν ἐν βῆμα, ὡς νὰ ἔβλεπε φάντασμα φρικτόν. Ἰνῶπιόν του εὕρισκετο ὁ δάσκαλος, ὁ φαερός καλόγηρος ἀμετάβλητος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τῶρα προσήρχετο μειδιῶν νὰ τὸν χειρετήσῃ. Ὁ Μανώλης, τὸν ὅποιον μία ὀρμὴ ἀλόγιστος ὤθει εἰς φυγὴν, ἀνεφώνησεν ἀσημαίνων, ὡς νὰ εἶχε διατρέξει λεύγας :

— Μὴ μοῦ συμβῇς !

Ἀρπάσας δὲ ἀπὸ τὸ παρακείμενον παράθυρον βαρὺ ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον, τὸ ὕψωσεν ἀπειλητικῶς, καὶ τοῦ ἱεροῦ θόλου ὁ ἀντίλαλος ἐπανέλαβε μετὰ φρίκης μίαν βλασφημίαν :

— Διάλα τσ' ἀποθνεύμενους σου !

Ἄλλ' οἱ περυστάμενοι εἶχον ἤδη παρέμβει, κατὰπληκτοὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν βλασφημίαν ἐκείνην ἐντὸς τοῦ νοῦ. Ὁ δὲ Σαίτομικολῆς ἀφοπλίσας τὸν υἱόν του, τοῦ ἐφιθύρισε μὲ τρέμουσαν ἐξ ὀργῆς φωνήν :

— Μωρὲ σκύλλε, εἶντα ν' αὐτὸ ποῦκαμες ;

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τὸν δάσκαλον νὰ πάῃ κιαυτός, στὴν καλῶρα. Τὰ βλέπει τῶρα τί ἔκαμε μὲ τὸ ξύλο καὶ μὲ τὸ φαλαγγα. Αὐτὸς τᾶφταιγε.

Συγχρόνως εἶχε πλησιάζει καὶ ἡ Σαίτομικολίνα καὶ μὲ ἡμερον γλῶσσαν παρεστήσεν εἰς τὸν υἱόν της ὅτι ἔκαμε μέγα ἀμάρτημα :

— Πῶς δὲν ἔρριξ' ὁ Θεὸς φωτιὰ νὰ μάσῃ κάψῃ, παιδί μου !

Καὶ ὁ Μανώλης τὴν ἤκουε, κάτω νεύων, ἑτοιμος νὰ κλαύσῃ. Δὲν ἤξερε καὶ αὐτὸς πῶς τῷπαθε.

— Μάνα μου, ντροπὴ ! τοῦ ἔλεγε ταπεινοφώνως ἡ μητέρα του. Ἀκοῦς νὰ ροβηθῇ καὶ νὰ τὰ χάσῃ πῶς εἶδε τὸ δάσκαλο ! Σὰ νὰ ἦτονε θεριὸ ὁ δάσκαλος νὰ τρώῃ ἀνθρώπους. Κ' ἐγὼ ποῦ τῷχω χαρὰ μεγάλη πῶς θὰ γενῆς καλὸς ἄντρας,

σάν τὸν κύρη σου καὶ θάσαι πρῶτος στὸν πόλεμο, σάν τὸ παποῦ σου! "Π ! ντροπή, νὰ ποῦνε πῶς εἶσαι φοθητσάρης, γυιέ μου !

"Ολοι εἶχον ταραχθῇ ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου ἐκείνου, ὑπὲρ πάντας δὲ ὁ Μουστο-
βασίλης. Δὲν ἦσαν καλὰ σημάδια αὐτὰ καὶ πολὺ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ παιδί του καὶ
τὸ σπίτι του, ἐν γένει. Τοὺς φόβους δὲ καὶ τὴν ταραχὴν του ἐνίσχυσεν ὁ Τερερές,
ὅστις ἐπέμενεν ὅτι τὸ βάπτισμα δὲν εἶχε τελεσθῇ κανονικῶς, διὰ τοῦτο δὲ συ-
νέβη ἔπειτα καὶ τὸ ἀσεβὲς ἐπείσδιον.

Ὁ δὲ παπᾶς εἶχε θυμώσει φοβερά. Ποῦ θαρροῦσε πῶς ἦτονε ; Ἀλλ' ὁ Σαῖ-
τονικολῆς ταπεινοφώνως τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ τὸν μαλώσῃ κιὰγριέψῃ πάλιν.
Ὅταν δὲ κατὰ συμβουλήν τῆς μητρός του, ὁ Μανώλης ἐπλησίασε καὶ τοῦ ἐζή-
τησε συγχώρησιν, ἀσπασθεὶς τὸ χέρι του, ὁ παπᾶς τὸν ἐνουθέτησε μετὰ πραότη-
τος. Μόνον ὁ Μπαρμπαρέζος δὲν ἀπέδιδε σπουδαιότητα εἰς τὸ γεγονὸς καὶ ἐνε-
θάρρυνε τὸν Μανώλην. "Εἶλα δὲ καὶ δὲν ἐχάλασε ὁ κόσμος. Ὁ Θεὸς δὲν εἶν' Ἀρ-
βανίτης.

Ὁ δάσκαλος ἐν τῷ μεταξύ εἶχε γίνεи ἀφαντος. Οἱ δὲ ἄλλοι ἐπέστρεψαν εἰς
τὸ σπίτι, ὅπου τὰ συγχαρητήρια καὶ τὸ θέαμα τῆς πλουσίας τραπέζης διεσκέ-
δασαν τὴν ψυχρότητα τοῦ δυσαρέστου ἐπεισοδίου.

Ὁ Μπαρμπαρέζος, χωρὶς νὰ χρονοτριβῇ εἰς πολλὰ φιλοφρονήματα, ἐκάθησε
καὶ πρὸ τοῦ παπᾶ ἀκόμη εἰς τὴν τράπεζαν· ἐκάλει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς οἰκο-
δεσπότης, νὰ χαμηλώσουν. Διὰ τὰς γυναῖκας εἶχε στρωθῇ ἰδιαιτέρα τράπεζα εἰς
τὸ ἀμέσα σπίτι. Θά ἔμεναν δὲ μόνον δύο ἢ τρεῖς διὰ νὰ ὑπηρετοῦν τοὺς ἀν-
δρας· μεταξύ δὲ τούτων ἦτο καὶ ἡ Πηγὴ.

Ὁ ἱερεὺς ἠυλόγησε τὴν ἀβρῶσιν καὶ τὴν πόσιν, καὶ τὸ φαγοπότι ἤρχισε.

Ἀλλ' ὁ οἰκοδεσπότης, καίτοι ἐπροσπάθει νὰ φαίνεται χαρούμενος, ἐδασκάνιζετο
ὑπὸ τῆς ιδέας ὅτι τὸ βάπτισμα τοῦ παιδιοῦ του δὲν εἶχε γίνεи κανονικῶς. Ἐπὶ
τέλους δὲν ἐκρατήθη καὶ ἠρώτησε τὸν ἱερέα.

Ὁ παπᾶς ἐθύμωσε. Βάπτισμα τὸ ὅποῖον ἐτέλεσεν αὐτὸς δὲν ἦτο κανονικόν ;
Ποιὸς τὰ λέει αὐτὰ ; εἶπε ῥίψας βλέμμα λοζὸν πρὸς τὸν Τερερέν, διότι ἐγνώρι-
ζεν ὅτι οὗτος τὸν ἐπολέμει κρυφὰ καὶ φανερά, ἐποφθαλμιῶν τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο
ἐνοριῶν του, διὰ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἱερεὺς.

Πράγματι ὁ Τερερὲς ὑπεστήριξε φανερά πλέον ὅτι, ἀφοῦ τὸ παιδί ἐβαπτίσθη
μὲ δύο ὀνόματα, τὸ βάπτισμα δὲν ἔγινε σύμφωνα μὲ τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας
μας. Ἦτο σὰν φράγκικο. Ἡ Ἐκκλησία μας ὀρίζει καταδύσεις τρεῖς εἰς τὸ ὄνομα
τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος· ἀλλὰ διὰ τὸ πραγματικὸν
ὄνομα τοῦ παιδιοῦ ἔγιναν δύο μόνον καταδύσεις. Ἡ πρώτη ἔγινε διὰ τὸ ἀνύ-
παρκτον ὄνομα Ἀχλαδία, ἅρα ἦτο ὡς νὰ μὴ ἔγινε καὶ τὸ βρέφος δὲν ἐβαπτίσθη
ἐπομένως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς. Ἀφοῦ δὲ οὕτω ὁ Τερερὲς ἔδειξε τὴν θεολογικὴν
ὑπεροχὴν του καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ ἱερέως, ἐξέφρασε καὶ τὸν φόβον ὅτι, ὅταν ὁ δε-

σπότης θὰ ἐμάνθκνε τὰ γενόμενα, τὸ πρῶτον θὰ εἶχε διὰ τὸν παπᾶ συνεπειάς.

Ὁ ἱερεὺς ἐν συνειδήσει δὲν ἐθεόρει σοβαρὸν τὸ γενόμενον σφάλμα· ἀλλὰ τὸ σοφιστικὸν κατηγορητήριον τοῦ ἀντιπάλου του τὸν ἔφερεν εἰς δύσκολον θέσιν. Ἐνῶ ὅμως ἦτο ἑτοιμος νὰ θυμώσει καὶ νὰ εἴπῃ παστρικά εἰς τὸν Τερερέν, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔλεγε διότι ἤθελε νὰ τοῦ πέρῃ τὴν ἐνορίαν, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του, διότι ὁ δεσπότης δὲν ἐχειροτόνει ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐδιόβαζε τὴν Σολομωνικὴν, τοῦ ἐπῆλθε μιὰ λαμπρὰ ιδέα καὶ διὰ τῆς σοφιστικῆς ἀπεστόμωσε τὸν σοφιστὴν :

— Δὲν πᾶς νὰ ζῆς προβιές ; τοῦ εἶπε.

Τὸ βλῆπισμα ἦτο κανονικώτατον, ἀφοῦ τὰ δύο ὀνόματα παρῶσιν εἰς ἀλλήστην διαφορὰν. Ἀγλαίκα καὶ Ἀγλαδίκ τὸ ἴδιον ἦτο. Ἔτσι καὶ ἡ Παναγία ὠνομάζετο πότε Μαριάμ καὶ πότε Μαρία καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐλέγετο καὶ Μωσῆς.

Καὶ θριαμβεύων ὁ παπᾶς ἀναφώνησε :

— Δὲ μᾶς λές πῶς καὶ Παναγία—Θέ μου, συχώρεσέ μου—αἰὸ Μωϋσῆς ἦσαν κοκοβαφτισμένοι, γιὰ νὰ φανῆς σωτὴς φαρμασώνης ;

Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν εὔρε τίποτε ν' ἀντιτάξῃ ὁ Τερερές, ὅστις ἐσιώπησε, φοβηθεὶς ἀπὸ τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ παπᾶ ὅτι οὗτος, ἐξερεθιζόμενος, θὰ ἔφθανεν εἰς πράγματα δυσάρεστα.

Ὁ Τερερές πρᾶγματι δὲν εἶχε καλὴν φήμην. Ἐπειδὴ ἦτο υἱὸς μάγου, εἰς ὃν ἀπεδίδετο ὅτι ἐκοινώνει πρὸς τὰ πονηρὰ πνεύματα, ὑπῆρχεν ἡ ιδέα ὅτι μετὰ τῶν ἀποκρύφων βιβλίων τοῦ πατρὸς του εἶχε κληρονομήσει καὶ τὰς σχέσεις του μετὰ τὸν Διάβολον. Ἐνεκα δὲ τῆς φήμης ταύτης, ἥτις ἐπαρουσίαζεν ἀπαισίαν τὴν ἰσχυρὴν τοῦ ἀσχημαίν, δὲν εἶχε δυνήθῃ νὰ εὔρῃ σύζυγον καὶ ἀγκυρὸς ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τεσσαρκαστόν ἔτος, καίτοι ἦτο ἐκ τῶν εὐπορωτέρων χωριανῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἤρνεϊτο νὰ τὸν χειροτονήσῃ, ἂν καὶ κατὰ τὰλλα δὲν ἦτο ἀκατάλληλος, διότι καὶ γράμματα ἐγνώριζεν ὅσα ἐθεωροῦντο ἀρκετὰ καὶ ἔψαλλε περὶ τῆς ψαλτικῆς του μάλιστα εἶχεν ὁ ἴδιος μεγάλην ιδέαν, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν συνεμερίζοντο καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ γελοίους τερτισμούς του τὸν εἶχον ἐπονομάσει Τερερέν. Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὅτι ὁ παπᾶς ἦτο ἑτοιμος νὰ τοῦ ῥίψῃ κατὰ πρόσωπον καὶ τὴν περὶ μαγείας κατηγορίαν, διὰ νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ, ἔσπευσε νὰ ὑποχωρήσῃ. Διότι ἂν καὶ δι' ὑπερβολικοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου ἐπροσπλάθει νὰ διαβέυσῃ τὴν κατηγορίαν, ἐξ ἄλλου ἐνίσχυε τὰς ὑποφίας ἐπιμένων ἐκ φιληγγυρίας νὰ ἐξακαθίστῃ τὸ θεραπευτικὸν μέρος τῆς πατρικῆς τέχνης. Ἐγγραφὴ δηλαδὴ περίεπτα διὰ τοὺς πάσχοντας ἀπὸ νευρικὰ νοσήματα καὶ ἐδίδε «ρετσέτες», τὰς ὁποίας οἱ ἀσθενεῖς ἀνῆρτων εἰς τὸν τράχηλον αὐτῶν διὰ νὰ παλλαγῶσιν ἀπὸ πυρετοῦς ἢ τὰς διέλυον εἰς τὸ νερὸν καὶ τὰς ἔπινον διὰ νὰ θεραπεύσουν ἄλλα νοσήματα. Καὶ εἶπε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ θεραπευτικὴ αὕτη ἦτο κοινὴ καὶ ἄλλοι ὁμοίως ἔγραφον ρετσέτες, ἐθεράπευον τὰς παρωτίδας γράφοντες

πεντάλφες ἐπὶ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνεγίνωσκον τὸν Ἅγιον Κυπρικόν ἐπὶ τῶν ἀρρώστων· ἀλλ' οὐδείς ἄλλος εἶχε τὰς ὑπόπτους πατρικὰς παραδόσεις τοῦ Τερερέ.

Ὁ Μουστοθασίλης, ἀναθορήσας ἀπὸ τὴν ἔκθασιν τῆς συζητήσεως, ἔπιεν εἰς ὑγίαν τοῦ συντέκνου :

— Καλῶς νὰ σεῦρω, σύντεκνε Μανωλιό.

— Καλῶς νὰ ὀρίσης, σύντεκνε, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης, ὅστις μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ οἴνου εἶχεν ἤδη λησμονήσει τὸ φοβερὸν βλέμμα, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐνόμισεν ὅτι τοῦ ἐξηκόντισεν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ τέμπλου.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἔκλεισε τὴν συζήτησιν μὲ χριστιανικὴν μακροθυμίαν, ἀρχίσας νὰ ψάλλῃ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε». Τὸ τροπάριον ἐπανέλαβαν καὶ οἱ ἄλλοι, ἐνδῶσας δὲ καὶ ὁ Μανώλης εἰς τὴν γενικὴν παρακίνησιν τὸ ἔψαλε, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ παπᾶ, μὲ στρεβλώσεις τόσον κωμικὰς καὶ μὲ τοιαύτην φωνάραν, ὥστε τὰ ἐπὶ τῆς παστάδος κοιμώμενα παιδιὰ ἐξύπνησαν ἔντρομα καὶ ἤρχισαν νὰ κλαίουں, οἱ δὲ ὁμοτράπεζοι μετὰ δυσκολίας ἐκράτησεν τὸν γέλωτα. Ὁ Ἀστρονόμος ἔσκυψε πρὸς τὸν παρακαλούμενον καὶ τοῦ ἐψιθύρισε :

— Δὲν ἔχει τὴ φωνὴ τοῦ τράου ;

Ὁ μόνος ὅστις δὲν ἐφρόντισε πολὺ νὰ κρύψῃ τὸ μειδίαμα τοῦ ἦτο ὁ Τερερές. Ἄλλ' εἰς τὸ πείσμα του ὁ παπᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Μανώλης εἶχε πολὺ καλὴν φωνὴν καί, ἂν ἤξευρε γράμματα, θὰ ἐγίνετο λαμπρὸς ψάλτης. Ὁ δὲ Μπαρμπαρέζος, ὑπερθεματίζων ἐκ κολακείας, ὠρκίσθη ὅτι μιὰ στιγμὴ ἐξιπάσθηκε· ἐνόμισεν ὅτι ἤκουε τὸν Δρακᾶκην τὸν πρωτοψάλτην τοῦ Κάστρου ! Ὁ παπᾶς δὲν ἔφθανε μὲχρι τοιαύτης ὑπερβολῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους δὲν ἐθεώρει καὶ ἀπαραίτητα τὰ γράμματα διὰ νὰ γίνῃ ψάλτης ὁ Μανώλης, ἤρκει νὰ πάρῃ τ' αὐτὶ τοὺς ἤχους. Ὁ Πάτερος ὁ κτίστης, ἂν καὶ τελείως ἀγράμματος, ἔψαλλεν ἀξιόλογα, ὅταν τοῦ ἐκαλαναρχοῦσαν.

Ὁ Τερερές ἀνεγέλασε. Οὐ ! τόσο καλὰ ἔψαλλεν, ὥστε ἔκανε σαλᾶτα τοὺς ἤχους καὶ ἔλεγεν ἄλλ' ἄντ' ἄλλων πολλάκις, ὅταν δὲν ἤκουε καλὰ τὸν καλκινάρχον. Κάποτε ὁ καλκινάρχος ἔλεγε, «τὴν ἀρὰν τοῦ κόσμου», καὶ αὐτὸς ἔψαλλε «τὴν οὐρανὸν τοῦ κόσμου» ὡσὰν νὰ ἦτο γαῖδαρος ὁ κόσμος. Αὐτὸς ἂν ἦτο παπᾶς θ' ἀπηγόρευεν εἰς τὸν κτίστην ἐκεῖνον νὰ ψάλλῃ, διότι ἐπὶ τέλους ἦτο ἐμπαιγμὸς τῶν Θείων.

— Ὅτι νὰ γενῆς ἢ γιάφεντιὰ σου παπᾶς, νὰ τὸν ἐμποδίσης, εἶπεν ὁ παπᾶς, πεισμωμένους πάλιν. Ἐγὼ θωρῶ πῶς ψάλλει καλὰ καὶ σωστά, καλλίτερα κιὰπὸ μερδικοὺς ἀποῦ κάνουνε πῶς αὐτοὶ εἶνε κιἄλλος δὲν εἶνε.

Ἀλλὰ τὴν νέαν ἔριδα διέκοψεν ὁ Μανώλης, ὅστις διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἦτο δὴ ὅσον τὸν ἐνόμιζον ἀστοιχείωτος, ἤρχισεν ἑξαφνα νὰ ψάλλῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», ἐντείνας τὴν φωνὴν του εἰς τὴν διαπασῶν. Καὶ ἂν εἶχαν ὑελοπίνανκας τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας, ἐξάπαντος θὰ συνετρίβοντο ὑπὸ τῶν δονήσεων τῆς στεντορείας ἐκείνης φωνῆς.

(Ἀκολουθεῖ)